



Égi jogász.

Irta: Kosztolányi Dezső.

Kaszás-Kis János világlátésében napszámos volt. Reggeltől estig talicskázott a határban.

Úgy sírt ez a talicska, mint valami kétéves, beteg gyerek, panaszosan, nagyon szomorúan. Folyton földet vitt benne, kövér, zsíros anyagot, a tanyák alatt, mintha az egész földgolyót fel akarná forgatni és egyik helyről a másikra cepelni, soha véget nem érő, végtelen, kilátástalan munkával.

Ő maga nem vágyakozott többre. Egészséges arca piroosan virított. Azt se lehetett látni rajta, hány éves. Akadtak, akik negyvenötnek nézték, akadtak, akik huszonötnek. Olyan időtlen volt, mint a föld.

Háborúban katonának állt. Kétszer megsebesült, egyszer idegsokkot kapott egy gránáttól. Sokáig remegett ettől a hideg csók-tól, mellyel a halál megérintette csendes parasztfejét.

De mikor leszerelt és visszatért falujába, arca kinyílott, kék szeme nyájasan mosolygott. Akár az alföldi ég, zivatar után.

János talicskázott, mint annakelőtte. Vásott, zöldszürke katonanadrágot hordott, gyűrött civilkalapot. Agyaráról pipa lógott és kedélyesen füstölt.

— Merre járt? — kérdezték tőle.

— Hát amerre a többiek — mondotta.

Acélos, kemény férfitestén nyoma se látszott a fáradalmaknak. Csak épen hogy nem hízott meg, soha. Szikár maradt a folytonos testi munkában, több száz év alatt — nemzedéken át — se tudott magóra szedni egy latnyi zsírt. Szöghaja dúsan koronázta fejét. De bajusza már nem volt tömött, mintha husának szikes, kavicsos talajában nem lenne elég életerő, hogy ilyen úri dísz is nagyraölesszen.

— Mégis — erősködtek — mit csinált ott, János bácsi? Hiszen ott vót, vitézségije is van.

— Lövöldöztünk — szólt és mosolygott.

Nem szerette a sok szót. Dolga-végeztén hazament, viskójába, feleségéhez, meg két kis fiához.

Közben a falu házaira vörös zászlót aggattak, roszipapírszövetből.

Egy augusztusi délután, hogy künn hajladozott a földéken, porfelhőben lovasokat látott feltűnedezni, kik vassisakokat és hosszú, zászlós pikákat viseltek. Más oldalról már hallatszott is a recsegő, kiellen trombitaszó, mely valahogy az idegenség és téboly lázát szórta szét az alföldi porba, az akácfaik közé.

— A románok — suttozták.

Húsz-harminc ember jöhetett mindössze, egy tiszt vezetésével, meg két szekér, ládákkal, holmikkal.

Bámész emberek, asszonyok, pendelyes gyerekek álldógtak a községháza előtt és nézték, amint a cigányos fekete katonák elhelyezkedtek a faluban. Nehány katona szuronyt szegezve megtisztította a teret.

János pipázgatott, a tér oldalán, talicskájára telepedve. Onnan szemlélte nagybölcsen a nép szétszéledését.

Akkor vette észre, hogy feléje is két szuronyos közeledik. Egyik valamit kiabált, románul, nem értette, mit. Aztán mind a kettő hadonászni kezdett, dühösen. János erre lassan, de tisztességtudóan fölkel, már nyúlt talicskája után, hogy tovább kászolódjon.

De a következő pillanatban arculcsapta, teljes erejéből, a román katona.

Kalapja leesett eléje, a porba.

Óriási riadalom támadt. A falu népe hanyatt-homlok szaladni kezdett, ki merre látott. Az asszonyok sírtak.

— Kaszás-Kis Jánost mögütötték — mondták.

— Ájnye — csóválta a fejét egy öreg paraszt — pedig katona vót, katonaembör . . .

— Az — mondta a másik — négy évig. Szögény.

Jánost egy perc alatt öt katona vette körül s már is kísérték befelé, a községházába.

Várt az udvaron, csöndesen, katonák őrizete alatt. Este felé vezették a tiszt elé.

A tiszt — nagyon fiatal, ápolt hadnagyocska, aki a forró délutánon se vette le vastag, fehér kesztyűjét — egy asztalka előtt ült, egymásra vetett lábakkal és cigarettázott. Tolmács útján hallgatta ki.

— Volt nála fegyver? — szólt a tiszt.

— Nincs kéröm nálam semmi — és már nyúlni akart zsebébe, hogy mutassa.

Most hirtelen lefogták.

— Motozzák meg — mondta a tiszt katonáinak.

Kivettek zsebéből egy pipát, egy piros és szennyes parasztzsebkendőt, egy összegyűrt szovjethuszonötkoronást.

— Otthon sincs fegyvere?

— Nincs.

A tiszt két vassisakost küldött lakására, hogy tartsanak nála házkutatást, majd a tolmács felé fordult és hadarva adta ki az utasítást:

— Mondja meg neki, ha fegyvert rejteget, azonnal agyonlövök. A töltényeket is ki kell szolgáltatni. Ha puskát, revolvert, kardot tud valaki másnál, árulja el, különben . . . Ijesszen rá.

Künn a falu már eltemelkezett a nyári éjszakába, katonák jártak szerteszét. Senki sem tudta mi lesz.

A járőr visszajövet jelentette, hogy nem lelt nála fegyvert. Erre a tiszt mondott valamit a tolmácsnak s Jánost hazaengedték.

Fejére nyomta kalapját és szédülve, lesunytt fejjel bakalázott a sötét utcán, hazafelé. Nem volt italos ember, de most

úgy érezte, hogy részeg és lába tántorog, Mindenki aludt már. Fekete ablakok meredeznek rá. Csak fön­n az augusztusi csillagok szikráztak, villamos fényel.

Sápadtan állt meg a küszöbén. Az asszony sirva bo­rult rá.

— Hát möggyütt?

— Mög.

János leült az asztalhoz. Az asszony eléje tette a va­csorát.

— Ögyön.

De nem tudott enni. Félretolta a tálat, leborult az asz­talra.

— Önni se tud — mondta az asszony.

— Világi szégyön ez — szólt János.

Akkor fölnyitotta ingét. Mellére mutatott.

Szörös parasztmellén egy forradás rózsaszín nyoma látszott.

— Itt mőnt be a golyó — mutatta.

Ujra az asztalra dőlt és száraz, könnytelen sirás rázta hatalmas mellét. De nem tudott sírni. Csak fogát csikorította és valami ugatásféle hallatszott gégéjéből,

— Ne vögve annyira szivére — vigasztalta az asszony. Örűjjon, hogy nem vitték el, rabnak.

— A nyavalyás — zúgta János.

— Óccsa el mán a világot — kérlelte az asszonyt, aki közben vetkőzött — még meglátják és begyűnnek.

Hallgatóztak: a csöndes éjszakában járőrök cirkáltak.

János sokáig nem tudott elaludni, vonyítani szeretett volna a fájdalomtól. Ide-oda hánykódott nyoszolyáján, arcát párnájához szorította. Soha életében nem ütötték meg, kato­náéknál sem. Pörlekedésnél pedig mindig a másik húzta a rövidebbet. Egyszer, hogy vitája akadt egy legénnyel és már majdnem öltre mentek úgy nézett rá, hogy az inkább elsom­fordált. Rettenetes szeme volt.

Most két érdes tenyerét, mely a földmunkától kicserepe­sedett, arcára borította, megalázva. Jaj, milyen jó, hogy éj­szaka hullt rá, sötét, takaró éjszaka. Ez hűtötte szégyenét, mint a hidegborogatás. Körültekintett és boldogan látta, hogy köröskörül minden fekete, az asztal is, a szék is. Csak néha süvített távolból egy puszkagolyó.

Reggel kiment a kúthoz. Sokáig mosakodott egy vödör vízben. Még fejét is belemártotta.

— A bal orcámat ütötte mög — mondta az asszonynak — itt — és hozzányúlt mint egy sebhez.

— Mög se látszik.

— Nem ?

— Nem a — erősítette az asszony és összevont szemöldökkel vizsgálgatta a bal arcát, közelről. Csak mönjön a dógára.

Ujra sírt-rílt a talicska. A falu tudta, hogy rendbe jött minden.

Erős nap tűzött a földre, éles, agyvelőthasogató fény. Ezek azok a reggelek, mikor a pusztának már hajnalban láza van. A meddig a szem ellát, por és fakóság, csak itt-ott kiállt véreset egy-egy pipacs. Meztlábosok kapkodják lábukat a tüzes buckákon, akár parázson táncolnának. Messziről rekedt lárma hallatszik, egy parasztszekér csörömpöl, egy vödör lánc zörög, mely sokáig ér a szomjas kútba. Mintha a homoknak is deliriuma lenne, félrebeszélnek a zajok. Sehol egy földnyi árnyék a végeleáthatatlan sárgaságon. A komondorok már délelőtt nyelvelnek, lehangolnak a földre, mérgesen rágják a sövényt, vagy véres szemmel, behúzott, lompos farkokkal sompolyognak, mint az őrültek. Ők is betegek a fénytől.

János egykedvűen ballagdált. Szemére húzta kalapja karimáját, a földre nézett.

— Aggyon Isten — köszöntötte egy ember,

Ő azonban félretekintett, pironkodva. Rejtegette gyalázatát.

— Mert nem vót igazsága — magyarázta az asszonynak, ha ő román, én magyar, azér nem szabad megütnie. Nála fegyver, én mög pusztá kézzel. De azér szömébe néztem. Meg is mondtam neki, nem bánom, vezessön a fejedelme elé, akár az tögyön igasságot. . .

— Minek emészti magát. Ami vót, az vót.

Kaszás-Kis János nem mutatkozott emberek előtt. Híre futamodott, hogy mindenkire haragszik.

— Ojan büszke lött — mondogatták a falujabéliek sérődötten — talán bizony arra ojan nagyon büszke — és nevettek.

— Min épekedik mindig? — kérdezte este az asszony.

— Csak úgy gondókozom.

Sokáig hallgattak mind a ketten. János szólalt meg.

— Te anyja, hány magyar löhet a világon? Azt mongyák, van tizenkétmillió is.

— Nem kendre tartozik az.

— Román, az nincs annyi — mondta János.

— Löhet.

— De francia az sok van. Nagyon sok. Az löhet húsz millió.

János megint elgondolkozott.

— Mőg az angol — tette hozzá. Az is sok van. Nagyon sok. Abbú van legtöbb.

— Látott kend angol?

— Nem láttam egyet se. Csak taliánt. A fronton. Annyi vót, mint a nehésség. Azok a nagy hegyek tele vótak velük. Haj, ha eccőr . . .

— Mit bánja kend a más dógát. Majd eligazítják az urak.

Később nem bolygatta ezeket. De azon gondolkozott, mit tegyen, hogy valamikép elintézzze az ügyét, a szégyent, mely rágódott rajta, akárhogy is beszéltek a többiek. Azóta többször találkozott a katonával. Közönyösen sétifikált, hosszú szuronyával, a községházá előtt, vagy ült a földön és fehér fogával zöld almát rágott. Értelmetlenül tekintett rá a román, a havasi pásztorok nagy nyugalmával. Talán azt se tudta, ki ez a magyar talicskás. János elképzelte, hogy neki rohan és arcul üti . . . kétszer . . . jobb oldalt is . . . bal oldalt is . . . hosszú, gyapjas, fekete hajába csimpaszkodik és rázogatja . . . ordít . . . üvölt . . . vagy kést szúr gégéjébe . . . s a piros vér magasra buggyan . . . mint a szökőkút . . . Aztán — mit bánja — mellébe bökheti ő is a szuronyát. Vagy fölkötheti arra az eperfára, mely mellett áll.

Ájulatingos gyönyörűség környékezte meg a bosszú gondolatára, úgy, hogy szédülni kezdett s a fához támaszkodott.

Dehát eltünteti-e ezzel az ő világi szégyenét?

Vállat vont és köpött a porba.

Nem érdemes ez se.

Hanem nagyon szeretett egyedül lenni, távol az embe-
rektől, akiket gyűlölt és ha csak tehette, elkerülte őket, hogy

ne vallassák, mint is volt az. Legjobban érezte magát künn a tarlón, a dűlőutakon, hol csak a fagyal nyílt, céltalanul, meg a lila számartövis.

Amint csorgott arcáról a verejték és leheveredett — pilledten — egy kazal árnyékába, egyszer-másszor az is megfordult fejében, hogy elutazik innen. Világgá megy, Amerikába, vagy még messzebb. A világ végére, túl az óperenciás tengeren, hol már nincs semmi sem és le lehet lógatni lábát ebbe a semmibe. Milyen nagyszerű is lenne az. Csakhogy ehhez pénz kell, aztán a románok miatt sekisem mozdulhatott.

— Haj, haj — sóhajtozott János, amint talicskája ütemesen nyikorgott.

Aztán hozzátette magában:

— Mögesött a baj.

Egyszer Péter is vele talicskázott, a félszemű rokkant.

Mendégéltek egymás mellett.

János egyszerre felkiáltott boldogan:

— *Haj, haj, haj, mögesött a baj, baj, baj,* — és majdnem kielégülten nevetett.

Péter ránézett. Aztán megkérdezte:

— Hogy van az János?

— Hát csak úgy, ahogy mondom.

— Hogy te?

— Hát csak úgy. *Haj, haj, mögesött a baj, baj.*

— Micsoda baj, te?

— Hát csak az. Mint a mesébe.

Péter elvicsorította száját. Látni lehetett csempe fogait, meg vértelen ínyét. Ez nála a nevetést jelentette.

— Rámögy, — mondta és ismételte — haj, haj, baj, baj.

— Az ám, — intett János — rámögy az.

— Aztán tucc másat is?

János megvakarintotta fejét:

— Tudok biz én.

— Hol tanúttad?

— Nem tanúttam sehol. Csak úgy eszömbe jutott.

— No ez jó, — szólt Péter — ojan, mint a könvbe — s vigyorgott és bólintott reszketős fejével, mert ő is *hideg csók*-ot kapott a harctéren.

Ennek is híre terjedt. A gazdák körülvették Jánost:

— Hogy is van az, te ?

János katonásan haptákba vágta magát, hangosan, szégyenkezés nélkül fújta a rigmust.

A parasztok mosolyogtak.

— No ez jó adja — szólott egyik asszony — versökbe beszél.

— Még mongyon János bácsi, még — unszolták.

János fölhúzta szemöldökét;

„Piros rúzs, bazsa rúzs rúzs

Juj de ronda, juj de cefet ez az egész világ!”

Röhögés harsant föl.

— Ez mán nem gyün ki — okoskodott egy paraszt, mikor kissé elcsöndesedtek.

— Nem a — mondta János és összeráncolta szűk homlokát.

Olyan gyötrelmesen szomorú volt arca, mintha fájna a feje.

De aztán nekidurálta magát:

„Széna, szalma-koszorù,

Bolond az ki szomorú . . .“

Ennek volt legnagyobb sikere. Tapsolták és utána ordították:

„Széna, szalma-koszorú,

Bolond az, ki szomorú . . .“

— Igassága van, — bölintottak — minek is bánkódni ammiatt.

— Csakhogy elfelejtötte — tette hozzá a kasznár.

János csakugyan megengesztelődött, csillapult indulatja. Már olykor szóbaelegyedett másokkal is. Elmesélte, mit művelt az olasz fronton, betért a korcsmába, a parasztok szerették őt, mert szóval tartotta a társaságot és mindig tudott valami szívderítőt, mulatságost, képtelent mondani, hol verset, hol találós mesét. Aztán, mikor felöntöttek a garatra és szemük babonásan parázslott a pálinka mérgétől, megkérték, hogy énekeljen. Pogány-rossz hangja volt. Sápító és érctelen, mint a repedtfazéké. Hallása meg semmi. De úgy tudott figurázni, hogy kész multság volt hallgatni. Félreacsapta kalapját, arcát

csúfoltságból feszítette, szemével orrahegyére bandzsított. Így ajdolta:

„Szár az tónak nedves partján
Döglött béka kuruttyol,
Möghallja egy süket embör,
Ki a vízben lubickol
Ej-haj denevér,
Hármat rikkant az egér.“

A parasztok szájába kövér hahoták puffadoztak, mint óriás gombócok. Dülöngéltek a nevetéstől.

— Még eccör — ordították.

János rekedten kiabált:

— Szár az torkom.

— Hát kend mög — és a gazdag paraszt odabökölt a pálinkásüveg felé — fizetöm — mondta önérzetesen.

János fölhaltotta a pálinkás üveget, egy kortyra.

— Ne te ne! — rikácsolt János — ez volt a szavajárása, hogy vadítsa magát — ne te ne! — és botjával végigvágott a korcsmaasztalon. Az üvegek csörömpöltek, lehulltak a földre.

Fölmászott az asztalra és úgy bögte torkaszakadtából.

Ilyen multságok után hajnaltájt vetődött haza, holtrészen.

Egy éjszaka az asszony hiába várta. Megvirradt és még mindig nem jött. Csak délfelé állított be. De nem volt részeg, csak komor és fontoskodó.

— Hát kend hun kuncsorog egész éccaka?

Nem felelt, hanem aggodalmasan körültekintett. Bezárta maga mögött a konyhaajtót.

Csak aztán mondta az asszonynak, titkolózva, majdnem sűgő hangon:

— Möghittak.

— Ugyan hová a csudába hitták vóna magát? fanyalgott az asszony. — Talán a kocsmába, hogy egész éccaka devernyázzon?

— Nem, — szolt János — nagy rangot kaptam én, asszony, nagy tisztességöt.

És két kezével nyomkodni kezdte homlokát.

— Az úgy esött, — folytatta — hogy künn űtem a tarlón. Csöndes szép este vót, pipázgatok és nézöm a csillago-

kat. Úgy hulldogáltak azok, mint az esső. Hát mit látok? Az ég csak kinyílik, háromfelül, olyan világosság támad, mint fényös nappal és fönn a felhőkbe muzsikát hallok, de ojan erőssen, mintha húsz banda húzná eccörre. Akkó nevemen szólítanak: „Kaszás-Kis János“ mongya valaki. „Jelön“ — mondom én, regula szerint. „Te majd a magyarok dógát igazítod, már mint égi jogász“ mongya az a hang. „Ilgönis“ — mondtam és és akkó leburúttam a fődre.

Az asszony szája tátva maradt a csodálkozástól.

— Miket beszél?

— Az ám. Még a szent Dávid is hegedűt a hódban. Mivel hogy kihirdötték, törvényesen, Kaszás-Kis János ezentül maga konfiskálja a szegény nép érdekét.

Az asszony letette a kést, mellyel krumplit hámozott, beengedte a konyhába a gyerekeket. Vállat vont és régi, kelletlen hangján szólt urához:

— Kend is jobban töszi, ha másra áll a gondja . . . Nézze a gyerököket. Az a kisfiú is milyen mazna. Inkább kerősne rá — és könnyet itatott fel köténye szélével.

Jénos nézte a kisfiát:

*Kisfiú, nagyfiú,
Bolond az, ki szomorú.*

— Szavalni, mög cifrázni a szót, azt érli — pírongatta az asszony. De az is bolond ám, aki ilyen marhaságokat beszél.

Az asszony szavának lett némi fogalhatja. János újra szorgalmasan járt napszámba az urasághoz, az uradalomba, hol ebédet, vacsorát is kapott. Ősz felé elszakadt régi katonanadrágja. Ekkor a kasznártól szerzett viseltes fekete nadrágot, mely magyaros is volt, meg uras is és kabátot, mely térdét verte. Roppantúl kiöltözködött. Paraszt testén olyan furán állott ez a maskara, hogy akik meglátták, először elnevelték magukat. Ahhoz a madárijesztőhöz hasonlított tudniillik, mely a cseresznyefáktól riogatja a torkos madarakat.

János nem sokat törődött ezzel. Mindig ujságot silabizált. Nehezen ment az olvasás, de ebbe is belejött. Otthon munkához látott. Katonaládájára papirokat teregetett, ácsplajbászát, mely évek óta hevert az asztalfiában, meghegyezte

konyhakéssel és ákom-bákom belúkkal leírta azt, ami fejében motoszkált. Többnyire versek voltak ezek, meg rajzok. Nagy papirosra külön lerajzolta az *Égi Jelenés*-t, a *Nap*-ot, a *Hold*-at, — ezeket sárga ceruzával kiszínezte — aztán piros sávot pingált, mely a magyarokat, kéket, mely a románokat és zöldet, mely a cseheket és szerbeket jelképezte, az egész fölé pedig hatalmas piros-fehér-zöld *Ászló*-t remekelt.

Tél derekán cihelődni kezdtek a faluból a románok. Hogy kivonultak, a megszállás után, megoldódott a nyelve:

— Hát most mi lösz? — kérdezték tőle, mert tudták, hogy bötüs ember és úgy szolnokol, mint egy képviselő.

Kaszás-Kis János Atilláról, Szent Istvánról, Mátyás királyról beszélt, de Wilsonról és Clemenceauról is tudott már mindent.

— Csak az lösz majd — folytatta — hogy összegyűn mindön magyar. De mindön magyar, aki csak él a föld hátán. Oszt mögalakítják közös határozással a népek ligáját, vagyis hogy fő-fő törvényt. Népszavazás lösz. Demokrácia, az is lösz. Akkó kiderül a magyarok igazsága, már hogy nem ők vótak a hibások és elkövetkezik az igazi háború, ami még nem vót. Mindönkinek része lösz benne. Még a kismagyar gyerökök is ott ügyenek maj, de csak hátú. Azok szödik fel a golyót, amit kilü az ellenség, mög a kapszlit, ami a földre potyog, mer akkó semminek se szabad kárbaveszni.

— Hunnét tudja ezt, János bácsi?

— Mőgjelentötték neköm, már mint égi jogásznak, hivatalossan.

Bólintottak az emberek.

Felhozták, hogy most már igazságot kérhet, azért amiért arcul ütötte a román katona. De ő úgy tetti, mintha nem halotta volna. Vagy talán már nem is értette. Olyan messze volt. Túl az operenciákon a semminél, mely megvigasztalta.

Februárban a felesége sírva járt a községházán. Azon panaszkodott, hogy ura eltűnt katonaládájával, meg félretett pár koronájával együtt. A faluban azt beszélték, hogy megháborodott az elméje. Már holt hírét is költötték.

Úgy esett, hogy egy reggelen — se szó, se beszéd — gyalogszerrel az állomásra ment. Pörge kalapja mellé árvalányhaj-bokrétát tűzött, kezében rövidszárú fokost szorongatott. Harmadosztályú kocsiba szállt és szónoklatokkal, tréfás

versezetekkel Budapestig mulattatta útítársait, kik ökredeztek a nevetéstől.

Budapesten egy hét mulva a pályaudvarok táján tünt föl. Itt árulgatta verseit, zöld. piros szalmapapíron, az *Égi Jelenés* és a *Hazám* címűt, de nem igen volt keletjük. Csak menekültek vásárolták, akik — szegények — mindent megvettek, amitől jó hírt reméltek.

János arca most is piros-pozsgás volt, szeme zavartalanul-kék, szava ejtése paraszti és ízes, példaképe a fejtájának, mely annyira bölcs és józan, hogy szenvedésében is úri mértéket tart, örületében is ügyel méltóságára.

Kabátjára baloldalt — a szíve fölé — nemzetiszín szalagot varrt keresztalakban.

Ha kérdezték, miért, ezt felelte:

— Mivelhogy Krisztus urunkat is körösztre feszítették.

Délelőttöként nyakába vette a várost. Válláról foltos, ütött-kopott paraszttarisznya lógott, melybe kenyeret tett, papirokat és a *Rajz*-ot, melyen oda van írva, a *Nap*, a *Hold* és az *Ászló*. Ezt akarja bejelenteni mindenütt, miniszteriumokban, hivatalokban, lapok szerkesztőségeiben „*miszerint hivatalosan is vögyék tudomásul*“ és „*téteessék határozatba mindön magyarok ártatlansága*.“

— Begyakoroltatván az igasságtövésbe, mint hitelös, égi jogász hirdetem és perhoreszkálom a népek törvényeit — mondotta.

De amint kiteregette írásait és tovább beszélt, kedves alföldi szavain átütözött valami idegen és lidérces láng, melytől a hallgatók megdöbbentek. Pár koronát vetettek neki. Később azt se adtak. Szolgák, ajtóállók karjánál fogva vezették ki ezt a magyar parasztot és sarkára csapták az ajtót.

Akkor bolyongani kezdett a városban. Mint a bitang kuvasz. a parasztkutya, mely kócosan-borzason, a megveszéshez közel fut-fut hazátlan és nem találja helyét sehol, csatangol az idegen város aszfaltján. Kalapját elhagyta valahol. Hajadonfőtt járkált és utcapadokon hált. Egy éjszakai hajszán elfogta a rendörség s mert nem tudta magát igazolni, két napig fogvatartotta. Haza akarták toloncolni. János, mint menekült, vagonban kapott szállást. Itt irkált mindenféle szomorú és vidám versezeteket, melyeket utcán jártában hangoosan mondogatott.

Ruhája hónapok múltán cafatokban lógott testéről, hajlókáját belepte a piszok. Egyszer egy kispesti kocsmában megverték és kirúgták az ajtón. Orrán sokáig látszott két véres csik. Az emberek megálltak a fűzfapoéta előtt, aki valamit hasonlított Hazafi Veray Jánoshoz és nézték.

Körötte pedig folyt az élet. Szónokoltak, loptak, raboltak, irigykedtek és rágalmaztak, üzleteket kötöttek, a valutaüzérek feleségei díszelőadásra hajtattak az Operaházba, a pöffedt igazgatók szájukban füstölgő szivarral vágattak gépkocsijukon, a vendéglőkben cigányoztak, a kávéházban tortákat ettek, a barban a város ringyó-színésznői angol és francia tisztekkel pezsgöztek, az orfeumban csiklandós kuplékat daloltak és fox-trottot lejtettek, a klubban százezerkoronás bankokat húztak ki egy tétre, a tőzsdén *hausse* és *baisse* volt, a márka árfolyama emelkedett és esett és csaltak liszttel, zsírral és cukorral, selyemmel, gyémánttal és szesszel, szerelemmel, művészettel és politikai jelszavakkal. kabáttal és gubával, magyarsággal és nemzetköziséggel egyaránt.

János minderről semmit sem tudott.

Amint esténként zúgó parasztfejét egy gázlámpához nyomta és nézte a reménytelen kavargást, ő volt ebben a hűtlen országban a hűség, ő volt ebben a rothadt városban a megalázott szenvedés, a pokolba hullajtott ártatlanság, a jogászfajta szent prókátorja, a leggyilkosabb világtörténelmi pör égi fiskálisa, a vértanú, kürtös és apostol, a dalolni és szólni nem tudó igric, aki csikorgó-ízetlen rigmusokban jajgatja ki barbár fájdalmát, a századokig parlagon hagyott parasztság magáraocsudása, az eltékozolt napkeleti gazdagság, egy évezredre nyúló sajtó visszaemlékezés, Komárom, Kassa, Pozsony, Eperjes, Losonc, Szabadka, Temesvár, Arad, Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely keserve, egy nép ki nem szakadható halálordítása.

Ő volt a magyar költő.

